

M. TSHAKAJA

LENININ SEURASSA

Suuren Leninin vaikutus, hänen neroutensa vaikutus on niin valtava, että usein elämän raskaina hetkinä yksistään muisto hänestä antaa uusia voimia, herättää intoa ja optimismia, joita ilman ei ole todellista bolševikkia.

Ensi kerran tapasin Iljitšin VSDTP:n III edustajakokouksessa. Se tapahtui huhti—toukokuussa 1905. Edustajakokouksen edellä Lenin puhui minulle työmme suuntaviivoista, pyysi, etten kieltäytyisi, jos organisaatiotoimikunta ehdottaa minulle edustajakokouksen avaamista. Valittiin edustajakokouksen puhemies Leninin johdolla. Hän teki edustajakokouksessa niinikään perustavan poliittisen selostuksen.

Kuuntelin häntä silloin ensi kerran. Hän aloitti selostuksensa sangen yksinkertaisesti. Lenin suuttumuksella tähdensi opportunistisia asettamuksia menševistisen „Iskran” artikkeleissa ja asetti vastapainoksi menševikkien mädänneille aatepahasille vanhan vallankumouksellisen-marxilaisen asettamuksen. Ajatuksiaan hän väritti runsaasti tositapahtumilla kansainvälisen työväenliikkeen historiasta ja erikoisesti Venäjän työväen taistelun ensi kuukausilta vuoden 1905 vallankumouksessa. Hänen puheensa loppua koko edustajakokous kuunteli seisoaltaan, syvässä hiljaisuudessa, sillä vallankumouksen teoreetikon, puhujan ja organisaattorin rautainen logiikka tempasi mukaansa kaikki edustajat.

Kun Iljitš lopetti puheensa, ei kättentaputuksista ja suosionosoituksista näkynyt tulevan loppua. Edessämme seisoj suuri vallankumousmies, teoreetikko ja puhuja.

Edustajakokouksen jälkeen onnistuin tutustumaan Iljitšiin lähemmin ja kokemaan henkilökohtaisesti sen herkkyyden ja ihmeellisen huomaavaisuuden, joka häneltä tuli toisten osaksi. En koskaan unohda, kuinka ennen Lontoosta matkustamistamme Iljitš oli oppaanamme eläintarhassa ja Britannian historiallisessa museossa. Samoin hän teki Pariisissakin, näyttäen

minulle Eiffeltornin, maailman taidemuseon — Louvre-palatsin ja Kommunardien muurin Pere La Chaise'n hautausmaalla. Itse hän oli nähnyt ne jo useita kertoja ja silloin kävi siellä varta vasten näyttääkseen ne minulle.

Lontoossa kävimme myös Karl Marxin haudalla. Portilla seisoi päällysmies korkea sylinteri päässään. Hautausmaa muodosti vallavan puiston kapeine käytävineen, joiden vierillä oli hyvin paljon arvokkaita monumenttaalisia muistopatsaita, vieläpä jonkin lordin tai lady'n lempikoiran muistomerkkejäkin. Mutta XIX vuosisadan suuren ajattelijan, tieteellisen kommunismin luoja ja I Internationalen perustajan hautaa ei olisi voinut löytää ilman hautausmaalla työskenteleviä muurareita, jotka tultuaan vakuuttuneiksi, että me olemme Venäjältä, hoksasivat heti, että me etsimme nimenomaan Karl Marxin hautaa, ja näyttivät sen meille. Seisoimme kauan Marxin haudan ympärillä, sitten istuuduimme, emmekä kiirehtineet poistumaan haudalta. Iljits muistutti meille pilkallisesti hautausmaan päällysmiehestä, jota luultavasti harmitti viivyttelyämme jonkun, hänelle tuntemattoman henkilön haudalla:

— Onneton porvari, hän ei aavistakaan, että kaikkea sitä, mikä Marxilla ja Engelsillä on katoamatonta ja kuolematonta, me kuljetamme mukamme ja juurrutamme vieläpä takapajuisella tsaarin Venäjälläkin kaikkien maiden porvarien kauhuksi.

Edustajakokouksen päätyttyä palasimme Vladimir Iljitš, Nadežda Konstantinovna ja minä Lontoosta Pariisiin kautta Geneveen. Ranskan rajalla, Boulognessa, sattui tapaus, hyvin tavallinen siihen aikaan. Ranskan poliisi tsaarin agenttien pyynnöstä päätti tarkastaa, eikö matkalaukuissamme (joissa olivat III edustajakokouksen pöytäkirjat) ole salakuljetettavaa tupakkaa. Oletetun „salakuljetustavaran” tarkastus suoritettiin venäläisen provokaattorin läsnäollessa. Tilanteen pelasti Iljitšin päätäväisyys. Hän ei sallinut avata pöytäkirjakansioita ilmoittaen jyrkästi:

— Mitään tupakkaa niissä ei ole, me emme polta emmekä ole liikemiehiä. Siinä on ainoastaan käsikirjoitus, manuskripti.

Ja he menivät menojaan jättäen meidät rauhaan.

* * *

Muistellessa sellaista harvinaista henkilöä kuin Vladimir Iljitš Lenin, on mahdotonta kuvailla täydellisesti hänen monipuolista nerouttaan, hänen tavatonta inhimillisyyttään, joka sulautuu yhteen rautaisen tahdonvoiman, määrätietoisuuden ja utteruuden kanssa.

Mieleeni muistuu tapaus, vuodelta 1908, jolloin Iljitš lopetti kiireisesti „Materialismia ja empiriokritisismiä” ja tarvitsi eräitä XIX vuosisadan englantilaisten fysiikkojen ja filosofien teoksia. Mutta niitä ei sattunut olemaan Sveitsin kirjastoissa. Iljitš matkusti vartavasten Genevestä Lontooseen työskennelläkseen Britannian museossa. Niin voi tehdä työtä vain erikoisen tunnollinen henkilö, suuri oppinut vallankumousmies, joka aseisti puolta marxilais-leniniläisen teorian kärkevällä aseella.

Keväällä 1916, ts. ensimmäisen imperialistisen sodan aikana, asuin Genevessä. Nadežda Konstantinovna kirjoitti minulle Zürichistä, että „Iljitš on nykyään Lausannessa, ja huomenna tai ylihuomenna saapuu Geneveen tekemään selostusta kansainvälisestä tilanteesta. Ja hän haluaa kovin tavata teitä...”

Huonosta terveydestäni huolimatta kiiruhdin kuuntelemaan hänen referaattiaan. Kuten tavallisesti väkeä kokoontui paljon. Iljitš saapui hänelle ominaisella täsmällisyydellä, tasan kello kahdeksan illalla. Hän ei koskaan myöhästellyt. Ennen puhujalavalle menoaan hän haki minut. Sovimme tapaamisesta samana yönä referaatin jälkeen. Referaatin pito pitkistyi ja muuttui, kuten tavallisesti, silloin kun Iljitš kohtasi leppymättömiä vastustajiaan menševikki-eserräläisestä leiristä, todelliseksi poliittiseksi väitellyksi. Kuunneltuaan useiden vastaväittäjäinsä ja puoleksi vastaväittäjäinsä puheet, Iljitš löi heidät murskaksi loppulausunnoissaan hänelle ominaisella verrattomalla taidolla ja hajotti kuin tuhkan tuuleen kaikki horjuvien epäröinnit. Leninin puheen vaikutusvoima oli siinä, että hänen määritelmänsä olivat yksinkertaisia ja selviä ja että hän osasi erinomaisella tavalla paljastaa marxismin valeseuraajat, korostaa tärkeintä ja lopuksi saada uskomaan vieläpä suoranaiset vastustajansakin...

Referaatin jälkeen me kohtasimme kadulla. Hän oli kävellyt kotvan aikaa pitkin joen rantaa. Kanssamme oli vielä eräs nuori emigrantti, toveri George. Oli ihana hiljainen ja rauhallinen kuutamoyö. Lenin puhui meitä kiinnostavasta ja läheisestä asiasta — tilanteesta Venäjällä sekä niistä vaikeuksista, joita sota oli saanut aikaan yhteyksien ylläpitämisessä maanalaisiin järjestöihin. Iljitš istui vieressäni penkillä, toveri George seisoి vastaapäätä nojaten rantakaiteeseen.

Kysyin Iljitšiltä:

— Saammeko me kanssanne, Iljitš, nähdä seuraavan vallankumouksen Venäjällä?

Kysymykseni, luultavasti, keskeytti Iljitšin ajatustenjuoksun. Hän loi minuun hiukan ihmettelevän katseen eikä vastannut kysymykseeni suoraan, vaan kysyi vuorostaan:

— Kuinka vanha te olette, toveri Miha?

— Alun kuudennellakymmenellä,— vastasin.— Entä te?

— En kovinkaan kaukana teistä, yli viiden viidettä,— ja lisäsi: — Mitäpä tuosta, ellemme me saa nähdä vallankumousta, niin hän,— Iljitš osoitti toveri Georgea,— joka tapauksessa tulee sen näkemään. Me sittenkin jatkamme työtämme, ja sen, mitä emme saa loppuun suoritettua, lopettavat he, meidän nuorisomme.

Minä vastasin:

— Iljitš hyvä! Kuitenkin luulen, että me kansanne myös tulemme näkemään vallankumouksen, se voi koittaa pikemminkin, saamme nähdä...

Hän naurahti ja keskeytti minut:

— Toveri Miha, mainiota, olen sangen iloinen, että teillä tällaisissa olosuhteissa on noin reipas mieli. Se on tervettä ja oikeata optimismia...

Zimmerwaldin ja Kienthalen jälkeen Iljitš ryhtyi heti pohtimaan Venäjän bolševikkien edustajakokouksen tai konferenssin järjestämistä. Kysyin häneltä: montako edustajaa tarvitaan voidaksemme ilmoittaa edustajakokouksen tai konferenssin koollekutsumisesta? Tähän hän vastasi:

— Vaikkapa kymmenen, tahi seitsemän, vieläpä viisikin riittää, kun he vain olisivat joukkojen todellisia edustajia, todellisia vallankumousmiehiä, bolševikkeja ja maanalaisia. Vaikkapa yksi edustaja Pietarista, Moskovasta, Kaukasiasta, Uralilta, Donbassista ja Siperiasta — siitäkin melkein riittäisi. Me ilmoitamme kokouksemme todelliseksi yleisvenäläiseksi edustajakokoukseksi ja hyväksymme ajankohtaiset päätöslauselmat. Sodassa kuin sodassa,— lisäsi hän.— Jos me ratkaisemme oikein ja työtätekevien joukkojen liikettä vastaavasti kaikki sotaa ja vallankumousta koskevat kysymykset, niin edustajain lukumäärällä ei tule olemaan suurtakaan merkitystä, sillä sellaisen edustajakokouksen jokainen jäsen, olkoon siinä vaikkapa vain kymmenen todellista bolševikkia, taikka sitäkin vähemmän, tulee olemaan arvokkaampi kuin kymmenet ja sadat edustajat muissa edustajakokouksissa muuna ajankohtana.

Sinä yönä Iljitš puhui paljon myös siitä, että, jos yhteyksien laajentaminen Venäjään käy mahdolliseksi, niin on aikaa hukkaamatta käytävä käsiksi suoraan asiaan, järjestettävä täällä, Länsi-Euroopassa, todella vallankumouksellinen työ, autettava saksalaisia, ranskalaisia jne. joukkojen valmentamisessa vallankumoukseen. Kriisithän tässä sodassa eivät ainoastaan ole mahdollisia, vaan myös kiertämättömiä. Ja II Internationalen Stuttgartin¹ kongressin päätöslauselmahan suorastaan velvoittaa meitä julistamaan sodan sodalle ja jouduttamaan kapitalismin vararikkoa ja tuhoa.

¹ Vuoden 1907.— *Toim.*

Nämä Iljitšin sanat merkitsivät: on työskenneltävä hellittämättä ja väsymättä vallankumouksen hyväksi, aina, kaikkialla ja kaikissa oloissa...

Erosimme vasta aamun sarastaessa. Jätimme lämpimästi jäähyväiset puristaen lujasti toistemme kättä siinä uskossa, että ainakin jo vuoden kuluttua tavataan ja matkustetaan yhdessä Venäjälle.

— Vallankumoukselliselle Venäjälle,— lisäsi hän.

